

RAZBIJAČ MITOVA

UPOZORAVAMO VAS DA SLJEDEĆA PORUKA MOŽE BITI UZNEMIRUJUĆA...

...ali nastavili ste čitati, zar ne? Isto je i s inicijativama za sprječavanje kriminala kojima se ljude upozorava na moguće posljedice njihovog ponašanja, bilo u svojstvu prekršitelja ili žrtve. Doista, taktike koje se temelje na strahu uobičajene su u sprječavanju kriminala te se pretpostavlja da povećanje svjesnosti o mogućim rizicima i štetama odvraća ljude od određenog ponašanja.¹ Međutim, to nije uvijek tako. Zapravo može biti kontraproduktivno. Zastrašujuće, zar ne?

POSTIZANJE ISPRAVNOG PONAŠANJA ZASTRAŠIVANJEM

Javljaju se u različitim oblicima i formama, od posjeta zatvorima, do edukativnijih pristupa i pristupa na temelju činjenica te programa koji primjenjuju suvremenu tehnologiju kako bi se njima rekonstruiralo iskustvo uhićenja ili kažnjavanja, ipak, ideja je ista: suočiti ljude s najgorim mogućim ishodom do kojeg bi došlo kad bi počinili kazneno djelo, a strah će ih natjerati da poštuju zakon. Međutim, prijetiti ljudima takvim posljedicama može imati suprotan učinak, kao što ćemo ovdje pokazati, i zauzvrat dovesti do upravo onog ponašanja koje se nastoji spriječiti.

POVEĆANJE SVJESNOSTI

Kampanje povećanja svjesnosti uobičajene su u inicijativama za sprječavanje kriminala. Ideja je jednostavna i lako se ostvaruje, ali može malo toga pokazati. Taktike zastrašivanja često se primjenjuju u kombinaciji s nastojanjima da se poveća svjesnost. Pretpostavlja se da će veće razumijevanje specifičnog problema i potencijalnih rizika potaknuti ljude na željeno ponašanje. To se čini kao rješenje za različite probleme povezane s kriminalom. Međutim, sama upoznatost s rizicima nije učinkovito rješenje.

Zanima vas kako učinkovito spriječiti kriminal povećanjem svjesnosti? Pogledajte ove publikacije i učinite ih dijelom većeg, integriranog pristupa.

> Skup alata "Sprječavanje viktimizacije maloljetnika u digitalnom dobu: Povećanje svjesnosti i promjena ponašanja" <https://eucpn.org/toolbox15-victimisation>

> Razbijač mitova "Povećanje svjesnosti nije na odmet, zar ne?" <https://eucpn.org/mythbuster-awarenessraising>

Promotrimo, na primjer, „Scared Straight”, vjerojatno najzloglasniju inicijativu za sprječavanje kriminala. Program, koji su izvorno osmislili američki zatvorenici koji su bili osuđeni na doživotan zatvor i htjeli su nešto vratiti zajednici, odvodi mlade ljude na izlet u zatvor. Cilj je omogućiti im doživjeti kako bi izgledala njihova budućnost kad bi odabrali činiti kaznena djela. U okruženju verbalno, pa čak i fizički nasilnih zatvorenika i čuvara, nastojalo se u toj djeci zastrašivanjem postići željeno ponašanje: „prestrašiti na smrt” (eng. scared straight).²

Problem takvog razmišljanja? Ne funkcionira. Iako bi moglo funkcionirati na temelju onog što vidimo i pružiti dojam da ta djeca time uče prijeko potrebnu lekciju, pokazalo se da su program Scared Straight i njegova novija i blaža utjelovljenja neučinkoviti te čak i štetniji nego ne činiti ništa.³ Gubitak vrijednih resursa koji bi se mogli bolje iskoristiti.⁴

Međutim, utjerivanje straha i dalje je popularan preventivni mehanizam u Europskoj uniji, u različitim oblicima i u drugim područjima kao što je sprječavanje zloporabe opojnih sredstava.⁵ Unatoč očitim dokazima o kontraučinkovitosti, široko je prihvaćeno vjerovanje da će prijetnja teškim kažnjavanjem uplašiti ljude i tako ih spriječiti da počine kazneno djelo. Ako nije učinkovito u sprječavanju kriminala, zašto se i dalje podržava? Možemo samo nagađati. Mogućnosti se kreću u rasponu od glumljenja čvrstoće kad je kriminal u pitanju, potrebe za dokazivanjem da se nešto ipak čini ili čak i to što su neki dionici jednostavno uložili previše političkog i/ili ekonomskog kapitala da bi takav način propao.⁶

Bilo bi moralno ocijeniti učinak tih inicijativa kako bi se osiguralo da se javni resursi upotrebljavaju u dobru svrhu. Ako su rezultati pozitivni, odlično! Ako se pokažu negativnima, a stručna pretpostavka nam govori da jesu, tada treba donijeti ispravne zaključke: postupno ukidanje projekta. Bilo koji drugi način bio bi opasan i nemoralan: to su *de facto* nekontrolirani i potencijalno štetni eksperimenti s djecom.⁷

NO ZAŠTO NE FUNKCIONIRA?: REVIDIRANO ODVRAĆANJE

Jedno je tvrditi da nešto ne funkcionira, ali objasniti zašto pomaže nam da krenemo prema učinkovitim pristupima. Kao takav, promatramo temeljni mehanizam načina na koji se ti pristupi usmjeravaju na težinu mogućeg kažnjavanja i pokazivanje djeci što je najgore što se može dogoditi ako počine kazneno djelo: odvracanje.⁸

Kao jedan od najstarijih mehanizama za sprječavanje kriminala - ideja potječe od prosvjetiteljskih filozofa Beccarie i Benthama - odvracanje djeluje kroz prijetnju kaznom.⁹ Odvracanje je nedvojbeno najvažnija preventivna funkcija kaznenopravnog sustava¹⁰, ali prijetnja kaznom može doći i iz neformalnih izvora kao što su roditelji, vršnjaci ili zajednica.¹¹

Kako bi odvracanje funkcioniralo, potrebno je omjer troškova i koristi usmjeriti na željeno ponašanje, tj. ponašanje kojim se ne krši zakon. U tom smislu postoje tri uvjeta: kazna mora biti dovoljno stroga, ali ipak proporcionalna; mora nastupiti dovoljno brzo nakon počinjenja kaznenog djela; i mora postojati izvjesnost da će kazna uslijediti. Ta se tri uvjeta međusobno pojačavaju, što znači da će stroga kazna imati slab učinak odvracanja ako se rijetko primjenjuje.¹²

Upravo je to bio predmet kritike prosvjetiteljskih filozofa. Tvrdili su da je oštar pristup kriminalu u stvari pogrešan jer strože kazne nisu dovele do preventivnog učinka.¹³ Nedavna istraživanja idu u prilog ovim ranim argumentima i potvrđuju da je izvjesnost da će kazna uslijediti najučinkovitiji element za sprječavanje kriminala. Štoviše, kada pogledamo na koji način ta izvjesnost kazne funkcionira i kako se percipira, vidimo da je uvjetovana vjerojatnošću da budemo uhvaćeni. Drugim riječima, neposredna opasnost da nas uhvate čini se najvažnijom za sprječavanje kriminala.¹⁴

Pa zašto program Scared Straight i drugi pristupi na temelju zastrašivanja ne funkcioniraju?

Ono što je osobito važno jest da je ovdje riječ o mladima. Oni su prirodno skloniji preuzimanju rizika. Neurobiološka istraživanja pokazala su da mladi obrađuju rizik na drukčiji način od racionalnih odraslih osoba. Štoviše, mladim osobama pojedinačni odabiri nisu toliko važni kao što su to društveni i emocionalni poticaji. One u svojoj dobi traže neposrednu afirmaciju u skupini i među vršnjacima. Ako ti vršnjaci imaju negativan utjecaj na njihovo ponašanje, bilo koja racionalna poruka o ugrožavanju budućnosti neće imati učinka.¹⁵ Zbog toga ti programi mogu biti kontraproduktivni.¹⁶ Možda se čini zabavno zanemarivati savjete roditelja ili još gore, prikazati takvo ponašanje kao normalno za vršnjake. Isto tako, pokazalo se i da kampanje za sprječavanje zloporabe opojnih sredstava imaju štetne učinke jer se pokazivanjem da to „svi rade” zapravo može povećati percepcija da bi mladi trebali upotrebljavati opojna sredstva kako bi se uklopili.¹⁷

PROGRAM SCARED STRAIGHT I PROTUARGUMENTI

„Ovdje funkcionira”

Kontekst je bitan, ali i dobro upravljanje. U središtu mogu biti pretežno anglosaksonska ocjenjivanja, ali ovi nalazi pružaju dovoljno razloga za oprez. Svi europski sudionici koji razmatraju o uvođenju sličnog pristupa trebali bi barem osigurati pozitivne rezultate za pobijanje ovih argumenata. Bilo koji drugi pristup naprosto je opasan i neodgovoran. Autori sustavnog pregleda jezgrovito su upozorili: „Biste li liječniku sa sličnim rezultatima dopustili da liječi vaše dijete?”¹⁸ Osim toga, mozak se razvija na isti način i s druge strane Atlantika. Ponašanje kojim se traže rizici uobičajeno je za sve mlade osobe, svugdje.

„Naš je program edukativniji i manje konfrontirajući.”

Postoje određene varijante programa Scared Straight, na primjer u obliku edukativnih obilazaka, bez često agresivnog suočavanja sa zatvorenicima, ili s radom na smirivanju kako bi se razmotrile sve informacije. Tim inovacijama ne uspijeva se riješiti problem ovih praksi jer se i dalje usmjeravaju na povećanje svjesnosti o izvjesnosti posljedica te i kod mladih izazivaju suprotne odgovore. Izvorni sustavni pregled također obuhvaća ove manje konfrontirajuće programe, ali proizveli su iste učinke: nikakve.¹⁹

„Sviđa se djeci i roditeljima”

Nekoliko programa - ne samo pristupi Scared Straight - tvrde da su učinkoviti na temelju zadovoljstva njihove ciljane skupine ili osoblja.²⁰ Međutim, time se ne govori puno o njihovoj učinkovitosti. Takve tvrdnje mogu iznijeti samo pouzdana ocjenjivanja učinka.²¹

„Program je već uveden na brojnim lokacijama”

Argument koji je sličan prethodnom, samo što se ovdje učinkovitost pretpostavlja na temelju njezine rasprostranjene primjene.²² Opet, nema nikakvog dokaza o stvarnom učinku.

Kontekst je možda drukčiji, način ostvarivanja je možda drukčiji, djeci se možda sviđa,... koliko god bio inovativan, mehanizam koji djeluje (*ili ne*) ostaje isti. Cilj je odvratanjem utjecati na ponašanje ljudi na način da im se pokažu negativne posljedice počinjenja kaznenog djela.

Drugi je aspekt način na koji se ciljnoj skupini prenose informacije o negativnim posljedicama i na koji ih način ona percipira. Treba uzeti u obzir odakle poruka potječe jer da bi ona polučila uspjeh, izvor mora biti pouzdan.²³ Zatvorenici vjerojatno nisu najbolji primjer za podučavanje dobrog ponašanja. Osim nepouzdanih i moralizirajući izvora, mlade se suočava s najgorim mogućim ishodima ili preuveličavanjem tih posljedica, tj. strogošću kazne. Kao što smo prethodno naveli, izvjesnost kazne je to što odvraća ljude, a ne strogost. Neće zbog svih vrsta kriminala i kriminalnih postupaka završiti u zatvoru ili na odsluživanju doživotne kazne. Drugim riječima, ako se zastrašujuću poruku smatra malo vjerojatnom i preuveličanom, neće imati odjeka u ciljnoj skupini.²⁴

Razlozi zbog kojih program Scared Straight i slični pristupi ne funkcioniraju ne bi trebali biti obrnute preporuke o tome što bi trebao biti ispravan pristup. Pobriniti se da svi mladi kriminalci dobiju kaznu doživotnog zatvora nije ni poželjno ni izvedivo. Međutim, ono što nam ta saznanja doista govore jest da je zastrašivanje djece strogom kaznom u najboljem slučaju neučinkovito, a u najgorem štetno.²⁵ Unatoč dobrim namjerama, odvraćanje ne funkcionira na taj način, niti za ovu ciljnu skupinu. Istraživanja ipak ukazuju na nekoliko pristupa na temelju odvraćanja koji funkcioniraju.

KADA ODVRAĆANJE FUNKCIONIRA?

Učinci odvraćanja nisu za svakoga isti i ne funkcioniraju na isti način za cijelu populaciju.²⁶ Odvraćanje će utjecati samo na one koji su već skloni ili u iskušenju za počinjenje kaznenog djela. Većina ljudi poštuje zakon bez obzira na njegovu moć odvraćanja. Moglo bi se tvrditi da je odvraćanje učinkovit pristup samo u sklopu sekundarne ili tercijarne prevencije.²⁷

Drugim riječima, vjerojatnije je da će imati učinak kod ciljanog pristupa. Kombinirajući ovaj ciljani pristup s tumačenjem da odvraćanje prvenstveno funkcionira kroz izvjesnost kazne te, konkretnije, izvjesnost uhićenja, uočavamo da zatvor i zatvorenici nisu odgovarajući prenositelji poruke. Ključni sudionici učinkovitih pristupa odvraćanja jesu policija i strategije policijskog djelovanja koje dovode do velikog i vidljivog pomaka u riziku od uhićenja.²⁸

Prije nego što nastavimo s ovim argumentom, važno je razlikovati odvraćanje i onesposobljenost. Potonje je također funkcija kaznenopravnog sustava i posebno policijskog djelovanja te sprječava počinitelja kaznenog djela da *ponovno* počinu kazneno djelo na način da ograniči njegovu sposobnost za to. Jednostavno rečeno, glavna razlika između odvraćanja i onesposobljenosti jest to što se odvraćanjem nastoji spriječiti kazneno djelo tako što se utječe na percipiranje rizika od uhićenja prije samog događaja, dok se onesposobljenošću počinitelja

kaznenog djela sprječava da nastavi sa svojim aktivnostima ili da počinu nova kaznena djela nakon što je uhvaćen. Onesposobljenost će imati učinke sprječavanja kriminala, ali će zahtijevati veće stope uhićenja i zatvaranja i trebat će znatna sredstva za održavanje učinka.²⁹

Policijsko djelovanje na žarišnim točkama, kojim se sprječava kriminal odvraćanjem, izvrstan je primjer načina na koji to funkcionira u ciljanom pristupu. Policijski resursi usmjereni su na takozvana „žarišta kriminala“: mala geografska područja s visokom stopom kriminala.³⁰ Na temelju pregleda 65 ispitivanja, Braga i sur. (2019.) zaključili su da ovaj pristup ima mali, ali značajan utjecaj na kriminal. Osim toga, ne samo da postoje mali znaci pomaka, još je vjerojatnije da će se učinci proširiti izvan ciljanog područja. Policija svojim usmjeravanjem napora i patrola povećava rizik od uhićenja na tom području i učinkovito odvraća od kaznenih prekršaja povezanih s opojnim sredstvima, nereda, kriminala povezanog s imovinom i nasilnog kriminala.³¹

Kao što možemo vidjeti, učinci su navedeni za određeni kriminal. Uz ciljanu skupinu ili geografsku lokaciju, vrsta kriminala također je važan čimbenik u funkcioniranju odvraćanja. Odvraćanje na neke vrste kriminala utječe više nego na druge. Malo je vjerojatno da će odvraćanje utjecati na kaznena djela počinjena zbog emocija, na primjer *zločin iz strasti*, ali kad je ono usmjereno na kaznena djela počinjena s većom namjerom, na primjer, kazneno djelo povezano s imovinom, veća je mogućnost da će imati uspjeha.³²

Još jedna strategija policijskog nadziranja koja funkcionira na temelju ciljanog pristupa uz povećanje vjerojatnosti uhićenja naziva se „usmjereno odvraćanje”, poznato i kao „policijsko nadziranje povlačenjem poluge”.³³ Zaslužno je za pozitivne učinke, osobito kad je usmjereno na nasilje povezano s bandama, ali i na prijestupnike ponavljajuće i tržišta opojnih sredstava na otvorenom. Ključna značajka sastoji se od izravne interakcije s ciljanom skupinom, osiguravanja da su upoznati s posljedicama upornog kršenja zakona i pružanja održivih alternativnih rješenja kroz socijalne službe.³⁴ Članovi zajednice ili obitelji također su uključeni u širi pristup, jačanjem kolektivne učinkovitosti i neformalne kontrole te zajednice, te ujedno oduzimanjem nekih opravdanja koja bi prijestupnici mogli iskoristiti za ublažavanje svoje osobne odgovornosti. Pažljivim čitanjem može se primijetiti da je „povećanje svjesnosti” doista dio ovog pristupa. Samo povećanje svjesnosti ima malo učinka. Ipak, ciljano, kao što je ovdje, ugrađeno u holistički pristup, pokazuje svoju korist.³⁵

OPERACIJA CEASEFIRE I POLICIJSKO DJELOVANJE USMJERENO NA PROBLEM

Važan čimbenik uspješnosti ciljanog odvraćanja jest način na koji je povezano s policijskim djelovanjem usmjerenim na problem. Ovakav način rada stavlja glavni naglasak na pravilnu procjenu potreba i problema unutar područja, kako bi se odgovor prilagodio lokalnoj stvarnosti.³⁶

Najbolji primjer ovog pristupa jest bostonska operacija Ceasefire usmjerena na smanjenje oružanog nasilja povezanog s bandama.³⁷ Zajedno s ciljanim mjerama usmjerenima na trgovce oružjem, policija se pobrinula da članovi bande znaju kakve su posljedice ako nastave s nasiljem.³⁸ Pružene su informacije o kaznama, a suradnja lokalnih ureda javnih tužitelja osigurala je provedbu kaznenih progona. Budući da je većina već imala kaznene prijave, one su privremeno obustavljene i potencijalno odbačene, pod uvjetom da se svi drže dogovorenih pravila. Ako jedna osoba prekrši pravilo, prijave ponovno stupaju na snagu za sve članove skupine. Naravno, time je došlo do stvaranja pritiska unutar bande kako bi se izbjeglo sudjelovanje u nasilnom kaznenom djelu. To mogu postići samo dobro osmišljene, prilagođene i istražene poruke, uz pravu mrežu potpore. Sudjelovanje radi tima više nije funkcioniralo, pristup ciljanog odvraćanja na temelju mješovitih metoda jest: stopa ubojstava mladih smanjila se za nevjerovatnih 63 %, a oružani napadi za 25 %.³⁹

ZAKLJUČAK

Odvraćanje očito ima svoju vrijednost, ali samo ako se primjenjuje na pravi način. Program Scared Straight i ostali pristupi na temelju zastrašivanja usmjereni su na strogost kazne i na demonstriranje djeci što bi se dogodilo kad bi počinili kazneno djelo. Ti pristupi nailaze na kritike samo zbog moralnih pitanja,⁴⁰ ali ne pokazuju ni nikakav pozitivan učinak. Svi sudionici sprječavanja kriminala trebaju biti svjesni potencijalnih negativnih učinaka ove vrste programa i na temelju toga donijeti zaključke.⁴¹

Suprotno tome, učinkoviti pristupi odvratanja postoje kad su usmjereni na kazneno djelo, ciljanu skupinu ili geografsko okruženje te kada im je u cilju povećanje izvjesnosti kazne. Na temelju čvrstih znanstvenih dokaza, policijske strategije s ovom vrstom usmjerenosti i vidljivim učincima na rizik od uhićenja imaju pozitivne učinke.

Endnotes

- 1 A. Petrosino, C. Turpin-Petrosino, i J.O. Finckenaue, Well-Meaning Programs Can Have Harmful Effects! Lessons from Experiments of Programs Such as Scared Straight, *Crime & Delinquency* 46:3 (2000); Europska mreža za sprječavanje kriminala, Povećanje svjesnosti nije na odmet, zar ne?, Razbijač mitova, Bruxelles: EUCPN, nadolazeće.
- 2 A. Petrosino, C. Turpin-Petrosino, M.E. Hollis-Peel, i J.G. Lavenberg, Scared Straight and Other Juvenile Awareness Programs for Preventing Juvenile Delinquency: A Systematic Review, *Campbell Systematic Reviews* 9:1 (2013.), <https://dx.doi.org/10.4073/csr.2013.5>.
- 3 Ibid.
- 4 D.P. Farrington i B.C. Welsh, The Science and Politics of Crime Prevention: Toward a New Crime Policy, u: D.P. Farrington i B.C. Welsh (Eds.), *The Oxford Handbook of Crime Prevention*, Oxford: Oxford University Press, 2012.; Petrosino i sur., Well-Meaning Programs Can Have Harmful Effects! Lessons from Experiments of Programs Such as Scared Straight.
- 5 J. Esrick, R.G. Kagan, J.T. Carnevale i sur., Can Scare Tactics and Fear-Based Messages Help Deter Substance Misuse: A Systematic Review of Recent (2005.–2017.) Research, *Drugs: Education, Prevention and Policy* 26:3 (2019.), <https://dx.doi.org/10.1080/09687637.2018.1424115>; EMCDDA, Mass Media Campaigns for the Prevention of Drug Use in Young People, Lisabon, 2013., http://www.emcdda.europa.eu/publications/pods/mass-media-campaigns_en.
- 6 Petrosino i sur., Scared Straight and Other Juvenile Awareness Programs for Preventing Juvenile Delinquency: A Systematic Review; Petrosino i sur., Well-Meaning Programs Can Have Harmful Effects! Lessons from Experiments of Programs Such as Scared Straight; Farrington and Welsh, The Science and Politics of Crime Prevention: Toward a New Crime Policy; European Society for Prevention Research, Position of the European Society for Prevention Research on Ineffective and Potentially Harmful Approaches in Substance Use Prevention, 2019., <http://euspr.org>; A.V. Papachristos, Too Big to Fail: The Science and Politics of Violence Prevention, *Criminology & Pub. Pol'y* 10 (2011.); J.O. Finckenaue, "Scared Straight" and the Panacea Phenomenon: Discussion, *Annals of the New York Academy of Sciences* 347:1 (1980.), <https://dx.doi.org/10.1111/j.1749-6632.1980.tb21271.x>.
- 7 Finckenaue, "Scared Straight" and the Panacea Phenomenon: Discussion; J. McCord, Cures That Harm: Unanticipated Outcomes of Crime Prevention Programs, *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 587:1 (2003.), <https://dx.doi.org/10.1177/0002716202250781>.
- 8 Petrosino i sur., Scared Straight and Other Juvenile Awareness Programs for Preventing Juvenile Delinquency: A Systematic Review; T. Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2016.
- 9 D.S. Nagin, Deterrence in the Twenty-First Century, *Crime and Justice* 42:1 (2013), <https://dx.doi.org/10.1086/670398>.
- 10 D.S. Nagin, Deterrence: A Review of the Evidence by a Criminologist for Economists, *Annual Review of Economics* 5:1 (2013.); T.A. Loughran, R. Paternoster, i D.B. Weiss, Deterrence, u: A.R. Piquero (Ed.), *The Handbook of Criminological Theory*, Chichester, West Sussex: Wiley, 2015.
- 11 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach*.
- 12 Nagin, Deterrence in the Twenty-First Century, 53.
- 13 Nagin, Deterrence: A Review of the Evidence by a Criminologist for Economists.
- 14 Nagin, Deterrence in the Twenty-First Century.
- 15 European Society for Prevention Research, Position of the European Society for Prevention Research on Ineffective and Potentially Harmful Approaches in Substance Use Prevention.
- 16 M.P. Rubenson, K. Galbraith, O. Shin et al., When Helping Hurts? Toward a Nuanced Interpretation of Adverse Effects in Gang-Focused Interventions, *Clinical Psychology: Science and Practice* (2020); McCord, Cures That Harm: Unanticipated Outcomes of Crime Prevention Programs.
- 17 European Society for Prevention Research, Position of the European Society for Prevention Research on Ineffective and Potentially Harmful Approaches in Substance Use Prevention; Europska mreža za sprječavanje kriminala, Sprječavanje kriminala povezanog s drogom: postizanje učinkovite promjene u ponašanju., Skup alata br. 16, Bruxelles: EUCPN, 2020., <https://eucpn.org/toolbox16-drugrelatedcrimes>.
- 18 Petrosino i sur., Scared Straight and Other Juvenile Awareness Programs for Preventing Juvenile Delinquency: A Systematic Review.
- 19 Ibid.
- 20 McCord, Cures That Harm: Unanticipated Outcomes of Crime Prevention Programs.
- 21 European Society for Prevention Research, Position of the European Society for Prevention Research on Ineffective and Potentially Harmful Approaches in Substance Use Prevention; B.C. Welsh i D.P. Farrington, Evidence-Based Crime Policy, u M. Tonry (Ed.), *The Oxford Handbook of Crime and Criminal Justice*, Oxford: Oxford University Press, 2011.; Petrosino i sur., Well-Meaning Programs Can Have Harmful Effects! Lessons from Experiments of Programs Such as Scared Straight.
- 22 European Society for Prevention Research, Position of the European Society for Prevention Research on Ineffective and Potentially Harmful Approaches in Substance Use Prevention.
- 23 Europska mreža za sprječavanje kriminala, Povećanje svjesnosti nije na odmet, zar ne?
- 24 Europska mreža za sprječavanje kriminala, Sprječavanje kriminala povezanog s drogom: postizanje učinkovite promjene u ponašanju; Esrick i sur., Can Scare Tactics and Fear-Based Messages Help Deter Substance Misuse: A Systematic Review of Recent (2005.–2017.) Research.
- 25 Petrosino i sur., Scared Straight and Other Juvenile Awareness Programs for Preventing Juvenile Delinquency: A Systematic Review.
- 26 Nagin, Deterrence in the Twenty-First Century.
- 27 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach*; N. Tilley, Middle-Range Radical Realism for Crime Prevention, in: R. Matthews (Ed.), *What Is to Be Done About Crime and Punishment?*, Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2016.
- 28 Loughran i sur., Deterrence; Nagin, Deterrence in the Twenty-First Century; Nagin, Deterrence: A Review of the Evidence by a Criminologist for Economists.
- 29 Nagin, Deterrence: A Review of the Evidence by a Criminologist for Economists.
- 30 D. Weisburd, The Law of Crime Concentration and the Criminology of Place, *Criminology* 53:2 (2015.).
- 31 A.A. Braga, B. Turchan, A.V. Papachristos, i D.M. Hureau, Hot Spots Policing of Small Geographic Areas Effects on Crime, *Campbell Systematic Reviews* 15:3 (2019.); Nagin, Deterrence: A Review of the Evidence by a Criminologist for Economists; Loughran i sur., Deterrence.
- 32 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach*.
- 33 A.A. Braga, D. Weisburd, and B. Turchan, Focused Deterrence Strategies Effects on Crime: A Systematic Review, *Campbell Systematic Reviews* 15:3 (2019.).
- 34 Ibid.
- 35 Europska mreža za sprječavanje kriminala, Povećanje svjesnosti nije na odmet, zar ne?
- 36 Braga i sur., Focused Deterrence Strategies Effects on Crime: A Systematic Review.
- 37 Tilley, Middle-Range Radical Realism for Crime Prevention.
- 38 Nagin, Deterrence in the Twenty-First Century.
- 39 Braga i sur., Focused Deterrence Strategies Effects on Crime: A Systematic Review.
- 40 Europska mreža za sprječavanje kriminala, Sprječavanje zločina povezanih s drogom: postizanje promjene u ponašanju.
- 41 McCord, Cures That Harm: Unanticipated Outcomes of Crime Prevention Programs; Farrington and Welsh, The Science and Politics of Crime Prevention: Toward a New Crime Policy.

Citat

EUCPN (2020.). Razbijač mitova: Upozoravamo vas da sljedeća poruka može biti uznemirujuća... Bruxelles: EUCPN.

Pravna obavijest

Sadržaj ove publikacije ne iskazuje nužno službeno mišljenje zemlje članice EU-a, kao niti bilo koje agencije ili institucije Europske unije ili europskih zajednica.

Autori/urednici

Jorne Vanhee, službenik za istraživanje, tajništvo EUCPN-a.

Dio projekta „Tajništvo EUCPN-a”, veljača 2021., Bruxelles

Uz financijsku podršku Fonda za unutarnju sigurnost Europske unije - za policiju